

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

De-ale noastre.

Ne-am obicinuit cu nepăsarea, ori cel puțin a afirma cu o proastă înclinare din cap, că tot ceiace se face, e bine așa și nu altcum. Dacă ai citit un articolaș, fie acela cuninte ori prost, totați, sînt amîndouă bune fiindcă s'au scris.

Orcum se face, că deovremeîncoaci parecă înloc să ne apropiem, ne reslătim tot mai mult prieten dela prieten, frate dela frate? Pecînd s'ar cuveni, Doamne, și încă cît, ca toți mină în mină să ostenim în ogorul încă neisprăvit al culturii strămoșești, unitare.

Avem la îndemină chestia confesionalismului. O parte bună a preseii noastre — poate inlipsa altor cauze de interes obștece — observă anumite rezerve, ba putem zice, chiar reavoință, față de anumite persoane și așezăminte. Se 'nțelege că e chestie de bun gust și de-o gîndire mai înaltă a recunoaște că aci se lucră cu o vădită intenție la mărirea și respective degradarea uneia dintre confesii. Pecînd biserica, adevă religia, care este expresiunea cea mai virgină a iubirei deapropelui, poate să-și producă roadele și fără nizuința asta deșartă de-ai căștiga prerogative asupra altei religii în chestii de progres și cultură. Bunî orî răi, sînt și într'o parte

și în alta. Virirea ei cu deasila la locul de întietate în programul culturii nu are loc. Căci pînăcînd în rolul de a ne cultiva ne mărginim numai la atît, însamnă a relua rolul acelor fanatici călugări plătiți de pe vremuri, cari își luau aere de sfinți, ca astfel să poată mai ușor seduce mulțimea.

Și fiindcă e vorba de religie, tot de-o vremeîncoaci își face apariția un simptom, care ar trebui să aducă îngrijorări și într'o parte și într'alta. Dacă e la mijloc faptul, că unii dintre cărturarii noștri dela sate ar fi părăsit slujba de răspînditori și lucrători ai culturii, încă nu e motiv îndestulitor ca presa noastră — în cea mai mare parte — să prorociască decăderea și ruina în întregei biserici. Nu e acceptabil motivul, că din rătăcirea unor indivizi, — fie aceia preoți sau orce însfirșit, — să se dărăpăneze mărețul edificiu al culturii cu conchideri echivoce, răupricepute de unii și și mai rău interpretate de massa poporului. Asta se cheamă că ai scris ceva, dar nu se cheamă cultură, și nici nu se face cultura așa. — Ori se voește înadevăr ruina bisericeii? Nu cred. Pecînd astfel de articoli răsbunători se citec cu lăcomie decătre poporul dela sate, care în ale credinței și așa vrea să se molipsiască și el de moravurile orașanești....

Răfuiala cu cei răi să fie aspră, dar scurtă, căci întraltchip dovedești prea puțină voință și micime de suflet, decît să poți săvîrși altceva mai serios în folosul obștei întregi. Și însfirșit păcatele acestei cărturării dela sate, — care încă-i din sînge și trup — nu se resfrîng în mii și mii de nuanțe mărite, din însași tabăra acelei cărturării înalte, care parecă s'a degajat la singurul rol *de-a pretinde totul și a nu da nimic*.

Cei rătăciți să-și ia plata lor în tihna sufletească ce-or fi avînd, ear celorce nu mai dau semne de îndreptare, să li-se dea plata a doua: disprețul, și atîta să fie deajuns. Acum ceialaltî, cari s'au înjugat la întruparea aceluî colos gigant, pre care într'un sgomotos elan de însuflețire l-au botezat „cultura unitară“, au dreptul nediscutabil de-al construi, dar au mai imperios datorința ca în avînturile lor să nu mutileze nimic din întregul și splendoarea lui.

Cultura nu e un privilegiu al unei singure clase, căci îndatăce ar fi privită astfel, nu mai e cultură. Cultura e o moștenire comună, o comoară scumpă a noastră a tuturor. Culturii adevărate totați de bine îi șade în colibele țărănești, ca și în saloanele pline de lux și splendoare.

FOILETON.

Pustnicul.

De Dămian Izverniceanu.

— De nu mă căutam din vreme, așa mă călătoriam de pe tărîmul ăsta ca și cînd nu ași mai fi fost. Firul vieții mele se subțiasc atît de tare, că era gata-gata să se rupă... Și cum își spun, noroc mare am avut, mare noroc. — Așa începu să vorbiască vechiul meu prieten, care își aprinse o țigaretă și întinzîndu-se pe spate pe covorul mătăsoș de carbă, slobozia pe gură și pe nări norî cenușit de fum, cari se risipiau molatic prin văzduhul liniștit. Apoi urmă mai departe:

— Ș'apoi vezi, o singură răceală îmi fu deajuns să mă îmbolnăvesc. Mă durea peptul și tușiam în sec. Din zi în zi slăbiam tot mai tare. Dela o vreme parcă nu mai eram eu, ci numai umbra de mine. Nici fumatul nu-mi mai pria. Am cercetat un medic, care m'a sfătuit să petrec vreme mai îndelungată la o stîna, în inima codrilor de brad, unde să mă nutresc cu lapte de oae și cu zăr. Așa am și făcut. Pela sfîrșitul lui Mai eram la stîna, sus în brădet. Stăpînul stinei, moș Velea, un unchi al meu, de vr'o 60 de ani, cînd mă văzu, îmi zise: „Hei, hei, în orașele voastre cum îmbătrîniți fără vreme și vă prăpădiți oameni cu zile... Noroc că ai venit aicea, unde ear o să te faci om.“

Am dus acolo o viață liniștită vara întregă. Dimineața în crepatul zilei mă treziam în dulcele melodii ale sturzilor și ale merlelor, în șipetul vulturilor, în behăitul oilor și al melior. Din zi în zi mă simțiam tot mai bine.

Odată stam de vorbă cu moș Velea în marginea livezii, sub umbra codrului, lingă un izvoarăș lin cu dulce murmur. Oile pășiau pe livadă sunîndu-și tălăngile rar și monoton. Priviam din cînd în cînd la stîncile prăpăstioase ale muntelui, învremece moș Velea îmi povestea una-alta. Dela o vreme îl întreb:

— Ce cleanțuri să fie cele de colo?

— Ce cleanțuri să fie?... Eacă, *Cleanțul pustnicului* — respunse moșneagul privind în altă parte.

— Și de ce-i zice așa? Poate o fi trăit cîndva pe acolo vr'un pustnic?

— Ba mi-se pare, că și azi măi trăește. Nu l-am văzut cam de mult, că întotdeauna fuge de oameni.

— Și cine e pustnicul acela?

— Știe-l Cel de sus!

Tăcurăm. În mine se născuse dorința de a ști mai mult despre pustnic.

Într'o dimineață, în revărsatul zorilor, pe recoare, plecai spre stîncile pustnicului. Urcam povîrnișurile cățărîndu-mă de colțurile ascuțite ale stîncilor și de rădăcini. După un suîș obositor ajunsei la o peșteră săpată în inima stîncilor.

Acolo era chilia pustnicului. În lăuntru peșterei, întins pe un pat de frunze uscate, zăcea nemișcat un om bătrîn îmbrăcat mai mult în zdrențe. O barbă albă ca zăpada îi acoperia peptul pînă la briu și niște plete lungi, încilcite îi sta razele pe umere. Fața-i era vestejită și suptă, ear ochiî, arcuți de sprincenele albe și stufoase erau duși în fundul capului. Minile lui uscate cu unghiile lungi, învinețite, îi dedeau o înfățișare stranie.

Cînd îl văzui, fiori reci îmi străbătură corpul. Îmi rotii privirile spărioase în chilia pustnicului. Afară de patul de frunze uscate, nu se vedea alta decît o grămadă de rădăcini, o Psaltire învechită, și pe un tavan de petră resturile topite ale unui muc de lumînare. Liniștea adîncă și tainică a peșterei o întrerupeau respirațiunile grele ale pustnicului. Mă apropiai de el. Tresări. Își deșchise încetîșor ochiî impaiangeniți, cufundați în orbite, și cu o privire melancolică se uită la mine mult.

— Bine ai venit fiule... bine ai venit!.. Dumnezeu bunul te-a trimis... Un oftat lung și apăsător, urmă acestor cuvinte rostite cu o voce hodorogită și sfîrșită. Apoi cu același glas sfîrșit începu să vorbiască din nou:

— Păcatul... păcatul fiule!... Remușcarea lui m'a chinuit o viață întregă... și acum mă chinuște... și nu pot muri pînă nu mi-l mărturisesc unui alt muritor de aici de pe pămînt. Am avut de gînd să mă duc la preotul satului, ca

Cînd am zis „cultură unitară“, am împărțit frățeste drepturi și datorințe, și menirea ei ar fi, ca din tot neamul să clădiască o familie mare și respectată al cărei cel dintîi stăpîn și povățuitor să fie frate drag, frate dulce și bun cu cel din urmă gregar...

Și pentru o atît de scumpă dobîndă, s'ar cuveni să încetăm cu atîtea terfeliri de persoane și așezăminte — osînda păcătoasă a atîtor veacuri — și să fim odată frați!

Idea povățuitoare, în drumul greu al culturii fericoare, ar trebui să vibreze alte acorduri, mai prielnice decît cele se aud mereu...

Lian.

Menirea femeii.

Civilizația progresa, industria, comerțul, agricultura, instrucția se dezvoltă, propășesc spre desăvîrșire. În toate direcțiile se lucrează cu multă rîvnă de către conducători pricepuți, de-a îmbunătăți starea economică și culturală a omenirii, numai la înobilirea sufletului, adică la formarea de caractere, nu se gîndește nimenea.

Cultura se manifestă doar în forme exterioare, sufletul e exclus dintrînsa. Cuvîntul dat n'are valoare, respectul reciproc este o năluca, cîci pe cînd oamenii își surîd prietenește, în suflet se urăse năpraznic. Dovadă izbucnirile pătimașe la fiece prilej și pretutindena, în parlamente, la cele mai înalte așezăminte culturale, în palate regești ca și în umilele colibe.

Sufletul subt o cojiță de lustruală e tot atît de sălbatic și azi ca și în vremurile barbare.

N'avem caractere, n'avem cultură sufletească. Desvoltarea facultății mintale este uriașă, a caracterului e nulă. Și numai din pricina că a rămas în părginire cultura sufletească a femeii, a cărei menire este creșterea copiilor, cultivarea sufletului și caracterul lor.

Femea nu poate da, ce n'are nici ea; nu poate forma caractere, pînă nu-i pregătită pentru această menire a ei, prin o înaltă cultură sufletească și intelectuală.

Educația ce se dă încă femeii, e tot așa de strîmtă și azi ca și acum douăzeci sau treizeci de ani. Conștiința ei nu e cu nimic mai luminată, preocupările-i de căpetenie sînt tot acele înguste, înăbușitoare de porniri nobile, adică moda, birfelile.

Nicio reformă salutară nu s'a mai făcut în programele școlare, care să tindă a arma mai bine femeia, pentru menirea ei de educatoare a omenirii. Ar fi timpul să se facă o radicală reformă în edu-

cația femeii, ridicînd-o din înapoiata-i stare sufletească.

Bubele rele: fătărnicia, cochetăria, înșelătoria, trebuie arse cu un fer roșu, și trebuie crescute femei serioase, conștiente de menirea lor de mamă și de educatoare, ca să știe crește bărbați cu caracter de fer.

Dacă femeia va ști să-și împlinască rolul de educatoare, toată viața socială și politică, adică publică, s'ar ridica la un nivel mai înalt: grosolană ar dispărea, puterea s'ar inobila, oblaudirea întregă a statului s'ar îmblinzi și ne-am putea fiili cu mai multe caractere.

(Gaz. de Dum.)

Neli Cornea.

IGIENĂ.

Despre locuințe.

La început locuința a servit omului ca adăpost contra tempestăților și contra atacurilor inimice. Cu înaintarea în cultură s'au mărit și pretențiunile omului privitoare la ventilarea (aerizarea), încălzirea, iluminarea și împărțirea corespunzătoare a locuințelor.

Locuința spațioasă are înfrîurire mare asupra existenței și asupra moravurilor noastre. O locuință rea face pe bărbat și femeie să ducă o viață destrăbălată, să abuzeze de beuturi spirituoase; pecînd o locuință spațioasă face viața familiară plăcută.

Să vedem deci cum trebuie să fie locul unde zidim casa. Pentru zidirea casei e de preferit un loc înalt și liber, pentru că locurile din ogașe, văi și dela picioarele coastelor nu sînt bune. Fațada casei să fie spre sud și est. Fundamentul casei trebuie să fie uscat, năsipos și să nu conțină materii putrezioare. Dacă sîntem siliți să zidim pe locuri umede, atunci trebuie să cercetăm cauza umezelei și s'o delăturăm. Să conducem apa prin drenarea sau canalizarea solului (pămîntului), ear în caz de lipsă, să așezăm năsip spre a face un fundament uscat. Adeseori e bine să îndepărtăm arborii cari cu crengile lor rețin străbaterea razelor soarelui. Dacă casa se găsește lingă țermurul vreunui rîu, e bine să plantăm sălcii și arini cari au lipsă de multă apă.

Dacă stă casa pe un loc umed, trebuie să facem în jurul casei un șanț pînă la fundament de un metru de larg. Șanțul îl pardosim, ca apa de ploae să nu străbată în zidurile fundamentului, ci să fie condusă prin șanț. Aceasta nu e îndestulitor mai cu seamă atunci, dacă subt casă este podrum (pivniță). Atunci facem un zid izolator în anumită depărtare de fundament, care zid are menirea să opriască umezeala de a pătrunde în zidurile fundamentului. Pentru scurgerea apei de ploae în canal, se face între fundament și zidul izolator un șanț, așa numit șanț izolator, lat de 15—50 cm., acoperit cu un grilaj de fier. Ca succesul să fie

deplin, trebuie să prevedem fundamentul în toată întregimea, peste nivelul solului, cu un strat izolator, spre a împedea urcarea umezelei din pămînt. Stratul izolator se face din cement, asfalt și din beton.

Betonul se face din cement fin, năsip și apă. Aceste se amestecă, și în cîteva zile se pretac într'o masă vîrtoasă durabilă. Romanii au zidit cu beton, și pînă în ziua de astăzi zidurile stau neclintite vestind nu numai urmașilor ci lumii întregi mărirea lor. Prin betonul compact și massiv nu străbate nicidecum apa. O casă al cărei fundament jur împrejur e provăzut cu un strat de beton, e absolut sigură contra urcării umezelei.

Zidurile (păreții) casei trebuie să aibă porozitate, adică: în materialul întrebunțat pentru ziduri trebuie să fie găuricele fine în cari se află aer. Porozitatea țiglelor o constatăm așa, că dacă suflăm aer pe o parte a țiglelor, atunci trece în cealaltă parte.

Porozitatea zidurilor are o însemnătate foarte mare, deoarece apa poate evapora și de aceea păreții conduc rău căldura. Unii au venit la ideea de a zidi case de fer; însă acestea sînt neplăcute. Indatăce e frig afară, păreții de fer devin foarte reci, ear dacă e cald, atunci locuința e așa de caldă încît nimeni n'ar putea sta înlăuntru. Pentru noi e de mare însemnătate, ca păreții zidurilor să conducă rău căldura și aceasta se întimplă, dacă zidurile sînt de un material care conține aer, așa ca țiglele, peatra moale, ș. a. Conducerea căldurii se poate micșora în mod artificial, dacă facem în ziduri straturi izolatoare. Lemnul conduce rău căldura, și de aceea se folosește în unele finuturi ca o blană pentru păreții dinlăuntru ai casei.

Dr. I. Fometescu.

ECONOMIE.

Nerodirea pămîntului. Pîn'acum s'a crezut, că dacă într'un loc se cultivă totaceiași fel de plante, acestea scot din pămînt materiile de lipsă pentru creșterea și nutrirea lor. În chipul acesta pămîntul sarăcește și devine neroditor. Explicația această este destul de clară. „Este interesant însă, că în timpul mai nou doi oameni de știință (Pouget și Chouchala) cred a fi dovedit, că alta este pricina nerodirii pămîntului, anume: Rădăcinile plantelor secretează materii otrăvitoare, cari îngrămădindu-se în pămînt, îl fac imposibil pentru dezvoltarea mai departe a plantelor respective. Cei doi cercetători au făcut experimente cu lucerna. Dealtcum și *De Candolle* și *Liebig* au presupus așa ceva. Ear profesorul Jaeger, deja în anul 1884, așadară înainte cu 25 de ani, susținea, că nerodirea pămîntului nu e cauzată numai de împușinarea materiei nutritive din el, ci îndeosebi de secrețiunile rădăcinilor, cari secrețiuni pentru planta respectivă sînt otrăvuri.

să mă deslege de el, dar n'am putut, căci am slăbit de tot... și de două săptămîni zac aici în culcușul acesta rugîndu-mă pentru mîntuirea sufletului meu păcătos...

... Am păcătuit... greu am păcătuit... Puțin am plutit și eu pe marea vieții, dar vîforul ispitelor, care răpește atîtea suflete nevinovate, m'a răpit și pe mine. O clipă de nesocotință m'a aruncat pe povîrnișul negrului păcat, de unde nu am putut să mă mai reîntorc... Doamne, Dumnezeule, milostiv fi mie păcătosului și netrebnicului!

Atîta durere și atîta milă era în glasul lui, încît mă cuprinsese o frică nelămurită și un cutremur.

— Șaptezeci de ani decînd îmi ispășesc păcatul... și poate încă peatîția nu e deajuns spre a mă mîntui de el... Dar vād acum, că Tatălul cereș făcuto-i-s'a milă de mine și te-a trimis pe tine fiule, ca să mă mărturisesc ție...

— Eram și eu tinăr. Aveam vr'o 24 de ani — peatunci. Eram unicul copil la părinți... și aceasta a fost nefericirea mea. Tatăl meu Isaia și mama mea Ana, oameni în stare bună și fruntași comunei, de copil mic mă tot desmerdară, pînăcînd ajunsesem mare. Nu aveam nicio dorință pe care să nu mi-o fie împlinit și pentru fie-care năzbitie a mea, înloc să mă dojeniască, mă sărutau și mă guguleau. Tot așa pînă creșusem mare. De muncit nu munciam, căci nu

mă lăsau ei, ci cînd întreg satul se ducea la lucru, eu hoinăream toată ziua fără niciun rost. Mă înprietenisem cu niște oameni netrebnic și stricați, și cu aceștia începusem a bate crișmele. Cît de ușor se prinde răul de capul omului! Acum nu se mai ajungeau banii, ear părinții, cărora abia atunci li-se deschiseră ochii minții să vadă greșala ce o făcuseră cu mine, ca să mă îndrepte nu-mi mai dedeau banii. Din ziua aceea se începură și certele în casa noastră. Eu mă înprietenisem cu o muere stricată și aveam și mai mare lipsă de bani. Atunci însă nu mai ceream, ci începusem a fura.

— Odată stam în crișmă cu muerea aceea stricată, tovarășa mea. Și cum eram amîndoi înfrîntați de beutură, ea începu să țese la planuri, cum am putea ajunge la avuții... Era vorba că eu să moștenesc mai îngrabă averea părinților mei că astfel cu mai multă ușurință să ne putem continua viața noastră plină de urgie. Am plecat deci acasă pedepșind hotărît... Ajungînd în curte am luat toporul... și am intrat în casă. Tata și mama ședeau amîndoi la masă. Eu, fără nicio vorbă, m'am repezit asupra lor ca o fiară turbată și cu o singură lovitură despicai capul tatălui meu. Mama dete numai un țipet, căci în clipa următoare și ea se prăbuși fără viață la pămînt... Cînd văzui însă sîngele părinților mei scurgîndu-se în șivoea din țestele sfărmate, deodată mă cutremuram... și

numai atunci îmi putui da seamă de fapta mea ticăloasă... Am aruncat toporul... și am fugit... Doi ani de zile am rătăcit prin codri... și voiam să-mi afl sfîrșitul, dar înzădar, căci prăpastiile și animalele sălbatice mă încunjurau. Fugea moartea de mine; și ea se îngrozise de fapta mea... de păcatul meu strigător la cer. Și pribegit-am așa prin codrii neumblați pînăce am dat de peștera aceasta ce mi-a ținut de adăpost pîn' acum la ispașirea de 70 de ani prin post și rugăciuni a păcatului meu...

Glasul stîns și trudit al pustnicului începu a murmura psalmul lui David: *Miluește-mă Dumnezeule după mare mila ta...* tot mai rar, tot mai încet, așa că la sfîrșit numai buzele se mai mișcau... Corpul se zmînci odată — și viața se stînsese. În clipele acelea razele soarelui se iviră de după culmea plină de brădet și într'un potop de lumină se revărsară pe gura peșterii asupra pustnicului încunjurîndu-i capul ca într'o aureolă de sfînt...

Epigramă.

Sînt gol pe cap, e adevăr,
Mă vezi în casă cînd îți intru;
Dar capul tău, umbrit de păr,
E gol pe dinlăuntru.

Don Ramiro.

CRONICA.

† Dr. Aurel Mureșianu.

Neamul nostru e în doliu, pentru că a pierdut un bărbat luminat, neprihănit, luptător neînfrînt, sentinelă credincioasă, care în curs de 30 de ani a urmărit cu o adîncă și pătimașă iubire de neam orice mișcare. Nestorul ziaristilor români de dincoace de Carpați, *Dr. Aurel Mureșianu*, directorul și proprietarul „Gazetei Transilvaniei”, a apus în mormînt. Inima plină de cea mai curată și puternică simțire, de dragoste, îngrijire și temerî pentru neamul nostru, — a încetat de-a mai bate. Am pierdut un vechi soldat, care cu credință neclătită în tăria neamului său obidit și în viitorul lui senin, a dus luptă neîncetată alimentată de cel mai curat idealism. Mlădiță a vestitului neam al Mureșienilor, din cea mai fragedă tinerețe s'a devotat binelui comun.

Sufletul lui nobil se înalță acum spre cele cerești; în sbuciumările noastre de pe acest pămînt însă se va păstra în vece pomenirea lui.

La examenele de calificare învățătorescă din Caransebeș e numit comisar consistorial *Dr. Valeriu Braniște*.

Preoții din *Cacova* nu pot fi aprobați nici de lume, nici de conștiința lor, cînd înloc să îndemne parohianii a-și căuta de lucru, trimit străjanii satului din casă în casă ca nimeni dintre țărani să nu iese la munca cîmpului în ziua sfințului (?) Bartolomei cel cu trîznetele... Misiunea preotului e a lumina poporul, ear nu a-l ține în robia întunerecului. Episcopii catolici, chiar și Mitropolitul primat al României, se știe că dă dispensație plugarilor să poată lucra chiar și în serbătorile creștine, cînd îi arde la picioare, ear preoții noștri ort. fac rău cînd și în serbătorile păgînești opresc pe bieții oameni dela munca — fericitoare.

La Reșița a reposat notarul comunal *Emanuil Barbu*, în vîrstă de 53 ani.

Am semnalat și altedăi că aici în ținutul nostru avem o ciocnitoare, dintre cele mai primejdioase, care, ascunsă în tufă sub transparentul pseudonim „Veritas”, coboară a rău, năpustindu-se din cînd în cînd asupra celor mai valoroși oameni ai noștri. În „Severinul”, care găzduiește această ciocnitoare, cu numele latinesc „Veritas” (?) tipărindu-i toate minciunile, ba deastădată până și în „Ungaria” din Cluj, această mोगіндеаță earăși și-a descărcat venimul asupra avocatului *Dr. I. Nedelcu*. După ghiare și ciocul ei șuerător, această pasere, lungăreață la corp, scurtă la vedere, îngustă la suflet, și împodobită cu roșu peste mijloc, zic unii că-și are cuibul în Măidan... Cum atît de departe fiind de Caransebeș și de Cluj, și atît de aproape de noi?... Ne desparte numai un deal, ear dincolo de deal e — *Valea fariseilor*...

Duminecă s'a dat în Teatrul din localitate frumoasa piesă „Leagămul” de E. Brieux. Diletanții, mai ales s'au distins doamnele Themák (Laurence), Dr. Fehér (Marsanne), pregătiți bine de agului regisseur *Dr. I. Verzar*, și-au făcut rolurile cum nu se poate mai bine. Venitul curat a fost destinat pentru ajutorarea bolnavilor de pept din Sanatorul „Principele Iosif”, care scop, atît de nobil, a și mărit afluența publicului, umplînd literalmente sala teatrului.

La întrunirea din urmă a societății de numismatică din Berlin s'a dovedit, că au bătut *banii de nickel în vechime* regii indieni Euthydemus al II-lea, Pantaleon și Agathokles, în jumătatea întia a veacului al 2-lea nainte de Hristos. Anticitatea clasică n'a cunoscut nickelul.

Marti s'a dat examenul de gimnastică la școala civilă din localitate. A asistat multă lume. În exercițiile libere și militare, dupăcum susțin

pricepătorii, băeții au ajuns recordul, ear abilit instructor de gimnastică profesorul *Villi* aplause nesfîrșite. În numărul viitor vom reveni și asupra festivalului final.

În foia ziarului „Tribuna” s'au publicat săptămîna trecută, sub titlul „Din frămîntările școlii germane în Polonia” de Onisifor Ghibu, notițe interesante despre starea deplorabilă a școlilor polone din Germania, din cari este eschisă chiar și propunerea limbii polone ca obiect de învățămînt facultativ. Curios, că pecînd cei mai mari pedagogi ai lumii, ca Dr. Rein, Paulsen, Schilling, ș. a. se ocupă de probleme înalte, pe-atunci oameni mici de suflet caută — prin sofisme — să-și justifice lucrarea lor contra mersului firesc al lucrurilor. Cuadevăr, unde e multă lumină, e și multă umbră.

Cu numărul prim al ziarului „Lupta” din săptămîna aceasta s'a introdus o nouă îmbunătățire în redactarea numitului ziar, anume: informațiile telegrafice și telefonice din primele izvoare.

Primarul din Serajevo (Bosnia) a inițiat o acțiune de-a ridica un monument Maiestății Sale Împăratului și Regelui Francisc Iosif I.

La cursele de cai din Paris, băeții de grajd s'au pus în grevă.

Ion Popovici din Oravița-montană, și Elena Brata din Ciclova-montană, — fidațați. Felicitări!

La insistența avocatului *Dr. Pompiliu Ciobanu* din Timișoara, mai mulți fruntași români din Timișoara și din Bănat au ținut o consfătuire în privința *înființării unei bănci românești de asigurare* cu un capital social de 1½ milion coroane și cu sediul în Timișoara, cel mai mare centru comercial. La propunerea deputatului dietal *Dr. Stefan C. Pop*, s'a decis, ca să se ceară sprijinul băncilor românești și în acest scop să se pună în înțelegere cu „Solidaritatea”.

Giron, cunoscut din aventura cu princessa moștenitoare a Saxoniei, Luiza, a fost numit profesor la școala superioară de comerț din Bruxelles.

Încheierea anului școlar la școlile românești din Arad s'a făcut cu mare solemnitate.

Celebrului naturalist francez *Lamarck* († 1829), premergătorul lui Darwin, i-s'a ridicat un monument în grădina botanică din Paris.

În regiunile Romei, o ființă omenească, apucată de valurile unui vârtej a fost ridicată în slavă, unde a pierit dinaintea privitorilor.

Cu tot deptul serie „Biserica și Școala” din Arad în articolul de fond, cu privire la articolele injurioase „Spiritul lui Șaguna” apărute în „Unirea”, că „dacă se găsește peana, care să scrie contra acestui *sfinț al bisericii noastre*, n'ar trebui să se găsiască tipar, care să dea la ivală și să lățiască aceste tendențioase mistificări ale adevărului istoric”.

În Egipt s'au aflat terenuri bogate în petrol.

Deoarece comitetul Reuniunii de cîntări din Gherla i-a succes a angaja *muzica militară dela regimentul ces. reg. Nr. 63 din Bistrița*, terminul concertului proiectat se schimbă, și atît concertul Reuniunii cît și petrecerea cu dans a tinerimei universitare se vor ține *Simbătă la 26 Iunie st. n.*

„Telegraful Român” publică într'o serie de articoli despre „sufletul mulțimii”, traduceri din „Psihologia masei” de naturalistul francez *Gustave le Bon*, o lucrare științifică de mare preț.

S'a găsit un nou izvor de forță naturală în Ardeal, pe cîmpia ce ocupă ca un bazen de mare secată mijlocul cuunui de munți al Carpaților ardeleni. E o curgere de gaze subpămîntene, cari au tendința și energia de-a ajunge dela presiunea formidabilă din internul pămîntului la presiunea relativ minimală a atmosferei în care viețuim noi.

La Liverpool s'au produs încercări grave între catolici și protestanți.

Baronul român *Geza Duca de Cadar* a cumpărat moșia de 1800 jugăre a deputatului din cercul Rittberg (Végyvár), Csepregy István.

În Roulean, Sask, Canada (America) se construiește de prezeant o biserică română ortodoxă, care se va sfinți în ziua de Sf. Petru și Pavel. Preotul acelei biserici, protosinghelul *Benedict Ilescu* a intervenit pe lingă administrația Casei Besericei din București să-i trimită un rînd de veșminte preoțești, pentru cari a trimis suma de 30 dolari (150 lei).

Primul eunuch al fostului sultan *Abdul Hamid*, s'a decis să-și scrie memoriile în limba franceză.

„*Sanin*” este titlul celui mai „modern” roman, scris de *Artibașev*, cu multă îndrăzneală, zugrăvind stări urite din societatea rusă. În Rusia, unde-a apărut mai întii, a fost confiscat. Ediția nemțească în Germania asemenea a fost oprită, fiindcă în unele pasagi vatămă moralitatea publică și religia; publicul, firește, a căutat cufiț mai virtos să-l citească, și romanul s'a desfăcut pe ascuns în miile de exemplare. Librarul *Hendelsohn*, care a tipărit și a pus în comerț acest roman, a fost pus sub acuză, dar tribunalul din Berlin l-a achitat zilele ăstea, pe motiv că autorul zugrăvește în roman numai un tablou cultural din Rusia, ear dacă întrînsul se cuprind și lucruri contrare moralei publice, acestea constituiesc numai o parte nensemnată a scrierii.

Distinsul profesor și cercetător literar *Gh. Bogdan-Duică*, originar din Brașov, a fost numit, prin decret regal, director al liceului „*Mihail-Viteazul*” din București.

Rectorul universității din Budapesta face cunoscut, că femeile cari au examen de maturitate și au de gînd să se înscrie la universitate (la facultatea de litere și științe, ori de medicină), au să-și înainteze până la 31 Iulie nou petiția către minister prin decanatul respectivei facultăți. Femeile, cari au obținut mai mult de trei „suficienți” la examenul de maturitate, nu vor fi admise nici ca studente extraordinare.

Ziarul „*Figaro*” a moștenit dela *Chauchard*, întemeietorul marelui magazin *Louvre*, suma de 2 milioane franci.

La 7 Iunie și-a sărbăt *o sută de ani* dela naștere, *John Randall* din Shropshire, care e vestit în toată Anglia ca pictor, scriitor și geolog. În tinerețe zugrăvia paseri pe porțelan, și-l socotesc de maeștru nentrecut. Ca geolog a descoperit mine întinse de cărbuni. La 90 de ani a scris istoria industrială a comitatului Shropshire.

Publicul francez a luat inițiativa de-a ridica, prin subscripții, un monument sepulhral la mormîntul lui *Oscar Wilde*, celebrul poet englez, care și-a sfîrșit viața sbuciumată la 1900 în Paris. În Anglia nici azi nu-i recunoaște nimeni renumele și talentul extrordinar de poet original.

La Philadelphia, la expoziție, se află scheletul unei broaște țestoase uriașă. E lungă peste 2¼ m. și lată de 2¾ m; cîntăria 660 kg dupăce i-a fost curs mai tot sîngele. Au prins-o aproape de *Boon Island* în baea *Casco*.

Henry Laues, într'un op apărut de curînd la Paris, se ocupă de dizolvarea impresilor de lumină în diferite culori la auzul anumitelor sunete. Povestește despre un om, care citind sau auzind sunetul *t*, avea totdeauna senzația colorii roșii sau verzi; despre altul spune, că-și reprezenta ziua de Lună ca un triumf; un student francez povestește, că melodiile pline fac același efect asupra lui ca și culoarea verde. *Ehlert* vorbește de declarațiile unui muzician, care la cîntecul ficelului din „*Rheingold*” avea senzații de culoare verde, pentru că-și imagina malurile verzi ale Rinului.

La München se va deschide în vara aceasta o expoziție de artă chineză și japoneză, sub prezidenția prințului *Ruprecht*, cunosător în ale artei din Asia răsăriteană.

„STEAUA“

instituit de economii și credit societate pe acții în Románpetre.

PROSPECT

pentru emisiunea a III. de acții la „STEAUA“ instituit de economii și credit societate pe acții în Románpetre.

1. Adunarea generală ordinară din 18. Februar 1909, pentru ridicarea capitalului social dela 100.000 Coroane la minimum 150.000 Coroane, a autorizat direcțiunea institutului să facă emisiune nouă de acții conform §. 26 punct d) din statute, fără a să altera scopul și principiile fundamentale stabilite în statute.

2. Valoarea nominală a unei acții din noua emisiune să stabilește cu 100 Coroane. Capitalul social în urma acestei emisiuni va fi de minimum 150.000 Coroane, dar dacă să va subscrie mai mult, adunarea generală are dreptul a stabili suma capitalului de acții. Acționarii vechi au dreptul de prioritate la subscrierea de acții noi, în proporțiune cu acțiile ce le posed.

3. Luându-se în considerare, că starea fondului de rezervă de prezent să urcă la 32.000 Cor., prețul de subscriere a acțiunilor ajunse la emisiunea a III., afară de spesele de 2 Cor. pentru fiecare acție este: pentru acționarii vechi 112 Cor., eară pentru acționarii noi 122 Cor., din care 100 Cor. să adaug la capital, eară 12 Cor. respective 22 Cor. la fondul de rezervă al institutului.

4. Subscrierea acțiilor noi să încheie la 1. Octombrie 1909.

5. Pentru fiecare acție din noua emisiune este a să depune la cassa institutului 2 Cor. spese și din capital 30 Cor., restul să va solvi până la finea anului 1910 în rate lunare. După plătirile făcute în contul acțiilor, institutul plătește 5% interese, eară pentru ratele întârziate să compută 6% interese de întâzriere.

6. Acțiile din noua emisiune participă la dividendă începând cu cuponul pro 1911, după adunarea generală din 1912.

7. Convocarea adunării generale pentru stabilirea capitalului social ridicat în senzul acestui prospect să va publica în „Drapelul“ și „Revista Economică“.

Románpetre, la 15. Iunie 1909.

Direcțiunea.

Vila „Dănilă Valușescu“

Herkulesfürdő — Băile-erculane.

Vilă de primul rang pentru familii și pentru persoane particulare. Întocmiri moderne cu cel mai mare confort.

Vila aceasta, situată pe țărmul drept al Cernei, în fața vîrfului Domogled ofere vederea cea mai frumoasă.

Clădire nouă, uscată, situată în fața soarelui. Apaduct în toate coridoarele.

Serviciu culant. Liniște mare. Cea mai mare curățenie pe lângă prețurile cele mai moderate. În lunile **Maî, Iunie, Septembrie și Octombrie** sint prețurile următoare:

1 odaie cu 1 pat del. cor. 1:20 — 2:00
1 odaie cu 2 paturi del. cor. 2:40 — 3:00

În sezonul principal, adecă în lunile **Iuie și August:**

1 odaie cu un pat del. cor. 2:40 — 3:20
1 odaie cu 2 paturi del. cor. 4.—, 5.— și 6.—

Fără a cruța spese și osteneală am introdus în vilă toate inovațiunile în domeniul igienei moderne, ca vila să corăspundă tuturor cerințelor.

Apaductele și canalizările sint întocmite cu cea mai mare îngrijire și sint supravegiate în modul cel mai perfect.

Odăile, în urma fiecărui oaspe, se desinfectează cu formalin; astfel fiecare primește odaie absolut curată.

Fiecare oaspe e poftit a se convinge despre situația frumoasă și sănătoasă a vilei, despre comoditatea și întocmirea cu tot confortul odăilor, precum și despre curățenia cea mai perfectă și despre serviciul cel mai exact.

Cu tot respectul:

Petru Valușescu

proprietar.

10-6

Gratis!!

5000 de oroloage cu lanț.

Gratis! Gratis!

Pentru reclame pe seama noilor oroloage jubilarie ale noastre pelingă lățirea catalogului ilustrat, fiecare poate căpăta gratis un astfel de orologî Anker-Remontoir nou și extrafin de argint, cu lanț. — Trimite-ne decî adresa D-Tale, și 1 coroană (chiar și în marce poștale) pentru porto și spese, la: **Uhren-Exporthaus Schwartz, Wien, XVII/I Postfach.**

5-5 Cu rambursă costă 1.70 cor.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

tot felul de tipărituri,

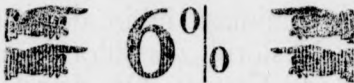

cu prețuri absolut solide.

Tiparul Tipografiei „Progresul“ societate pe acții, Oravița.

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

dă

x-4 6%

și plătește și darea după depunerii.

Anonț.

Cele mai bune, mai moderne și mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. În magazinul meu am tot felul de ghete, lucrăte exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc ghete americane, vînătorești, ortopedice și alte feluri de ghete.

Prețuri solide și moderate.

x-2 Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

Oravița.

„SENTINELA“

instituit de economii și credit

ca societate pe acții

în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancă și primește depunerii spre fructificare cu 5% interese, plătind institutul și darea de 10% după interese. La cerere se trimit deponenților și cecuri poștali cu carî se trimit banî fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

Farmacia

„La Sf. Gheorghe“

Oravița

vis-avis de prăvalia lui R. Goldstein în strada principală.

În farmacia mea, arangeată modern, se capătă înafară de

tot soiul de medicamente și diferite parfumuri franceze, engleze, pudră, săpunuri

și alte articole de tot felul alit pentru țerance, cit și pentru damele de elită.

Cu distinsa stimă

ADOLF GROS

apotecar.